

Justis- og Politidepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår ref. #104442/1

Deres ref. 200504909/IBF

Dato 05.05.2008

Krav om politiattest - høringsuttalelse

Redd Barna takker for muligheten til å uttale seg i saken. Vi er svært glad for at det nå er foretatt en grundig gjennomgang av regelverket om politiattest for arbeid med barn og unge. Redd Barna har arbeidet med krav til politiattest i mange år. Vi mottar regelmessig henvendelser med spørsmål om bestemmelsene som viser at de oppleves som lite konsekvente og utilgjengelige. Vi ser et klart behov både for samordning av bestemmelsene, og revisjon av hva politiattesten skal omfatte. Høringsuttalelsen vil først gi en oppsummering av Redd Barnas synspunkter, før vi går mer detaljert inn i drøftelser av problemstillingene.

Redd Barnas hovedsynspunkter

- kravet til politiattest må gjelde alle som arbeider med barn og unge
- det må settes krav om uttømmende politiattest for alle som jobber med disse gruppene i døgnbaserte tiltak (helse, omsorgsbolig, institusjon, fosterhjem etc)
- det må vurderes krav om uttømmende politiattest også av andre hvor arbeidet er svært tett og krever stor grad av tillit, for eksempel i enkelte av barneverntjenestens oppfølgingstiltak i hjemmet
- uttømmende opplysninger som ikke begrenses i tid, må i tillegg til drap og seksualforbrytelser også omfatte vold
- anmerkninger i politiattesten betyr så grove handlinger, eller handlinger så nært i tid, at det må føre til et forbud mot ansettelse fordi det i slike tilfeller er legitimt å prioritere beskyttelse av de som mottar tilbudet
- det bør vedtas en lovbestemmelse som stadfester prinsippene om uttømmende politiattest for særlige grupper, alltid uttømmende politiattest for drap, vold og

seksualforbrytelser, begrenset politiattest for mindre grove forbrytelser som narkotika, samt at anmerkninger i politiattesten skal føre til et forbud mot ansettelse

- den generelle bestemmelsen bør stå i den nye politiregisterloven, mens henvisning til denne bestemmelsen og eventuelle særlige reguleringer innenfor hvert enkelt felt bør stå i særlovgivningen

Konkrete vurderinger

Behovet for beskyttelse

Enkelte grupper i samfunnet har behov for særskilt hjelp og omsorg, og får kontakt med et stort antall hjelpere. I mange situasjoner er maktbalansen i stor grad i hjelperens favør. Dette kan bero på sårbarhet, manglende kunnskap om hva som er akseptabelt, problemer med å melde fra, svekket selvbilde og selvtillit osv. De menneskene samfunnet tilbyr spesielle tjenester har krav på at samfunnet også ivaretar deres rett til beskyttelse når de mottar disse tjenestene. Kravet om politiattest er en del av de tiltak staten iverksetter. For Redd Barna handler dette om beskytte barn mot risikopersoner. Det er viktig at samfunnet gjør det som er mulig for at barnehager, skoler, behandlings- og omsorgstilbud for barn og unge er trygge steder å være for dem.

Beskyttelse kontra personvern

Forslaget gjennomgår på en god måte Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 8 og kravet til privatliv. Hensynet til personvernet og retten til å begynne på nytt med blanke ark kan unntaksvis begrenses. Kravet til politiattest ansees som et av de tiltakene som er akseptabelt innenfor statens rett til unntaksvis å gripe inn i individets rett til privatliv.

Et perspektiv som ikke fremkommer i dokumentet, men som bør tillegges behørig vekt i diskusjonen er retten til privatliv og personvern kontra retten til beskyttelse mot vold og overgrep. På samme måte som staten har ansvar for å respektere personvernet etter EMK art 8, har staten også ansvar for å treffe alle nødvendige tiltak for å beskytte barn mot vold og overgrep jfr FNs barnekonvensjon artikkel 19. Her står altså to hensyn mot hverandre. Det er imidlertid en klar forskjell – barnet har ikke gjort noe for å komme i sin situasjon, men trenger likevel særlig beskyttelse. En overgriper har selv begått en straffbar handling, men gjort opp for seg og skal i prinsippet få starte på nytt. Det kan likevel ikke sies å være et for inngripende tiltak overfor en overgriper å begrense yrkesmulighetene innenfor de særlige felt der andres behov og rett til beskyttelse må veie tyngre.

Direkte yrkesforbud eller vurdering av arbeidsgiver

For de groveste forbrytelser kan det ikke ansees for inngripende å sette et direkte yrkesforbud innenfor enkelte sektorer i samfunnet der behovet for beskyttelse er særlig stort. Det samme må gjelde for mindre grove forhold, som for eksempel narkotikaovertrедelser, der hendelsen er så nær i tid at den fremkommer av en begrenset politiattest. En vurdering av hver enkelt arbeidsgiver vil ikke være hensiktsmessig. Det vil være en bedre løsning å sette et forbud mot ansettelse, og heller begrense politiattesten på en hensiktsmessig måte.

Hvilke forhold skal fremgå av politiattesten

For alle som arbeider i døgnbaserte tiltak, samt enkelte andre tiltak med særlig tett kontakt, må det avkreves uttømmende politiattest. De som arbeider i slike tiltak har så tette relasjoner, og slik grad av tilgang på privat kontakt, at dette må ansees å kreve særlige beskyttelsestiltak. For alle andre som ansettes i tilknytning til de sektorer som er gjennomgått i dokumentet bør grove forhold som drap, vold og seksuallovbrudd ikke tidsbegrenses. Også her må hensynet til de som mottar tjenester veie tyngst. Andre forhold kan begrenses i tid slik det ansees hensiktsmessig.

Alle de bestemmelser som gjennomgås i dokumentet bør omfattes. Det er ingen grunn til at bestemmelsene om menneskehandel og overgrep mot barn på internett ikke skal kreve samme grad av beskyttelse som andre bestemmelser hvor overtredelse viser grov utnyttelse av andre mennesker, og med fare for gjentakelse.

Hvilke grupper skal avkreves politiattest

Kravet til politiattest må omfatte alle som arbeider med barn og unge. Dette betyr for eksempel at alle som har oppdrag for barneverntjenesten må omfattes av kravet. Det samme gjelder for andre sektorer der behovet beskyttelse av barn og unge gjør seg spesielt gjeldende. Det bør også utredes hvilke behov det er for å kreve politiattest for ansatte som arbeider med utsatte grupper utviklingshemmede, funksjonshemmede og psykiatriske pasienter, og utforme regler for dette i tråd med behovene.

Spesielt om frivillig sektor

Frivillig sektor har en mulighet til å kreve politiattest, og intet krav om at det skal føre til forbud. Dette har sammenheng med frivillig sektors organisering og kapasitet. Store aktører i frivillig sektor mener det må være åpning for å vurdere hvem som behøver å avkreves politiattest dersom ordningen skal la seg gjennomføre. Det vil være hensiktsmessig å videreføre denne ordningen. Det er imidlertid viktig at hjemmelen i forhold til hva politiattesten skal inneholde utvides på samme måte som for andre grupper.

Store organisasjoner innen frivillig sektor som Idrettsforbudet, Røde Kors og Redd Barna, har startet arbeidet med innhenting av politiattest. Redd Barna innhenter politiattest både fra sine ansatte, frivillige og medlemmer av beredskapsgruppa, og er også pådrivere for å få andre frivillige aktører til å innhente politiattest. Vi har hittil bare mottatt positive tilbakemeldinger på at vi tar beskyttelse av barn på alvor når vi krever fremleggelse av politiattest.

Problemet med innhenting og lagring av politiattester

Det har tidligere vært diskutert som et problem hvordan ulike aktører skal kreve fremleggelse og lagre politiattestene. I praksis er dette helt uproblematisk. Det gjøres på den måten at det opplyses på forhånd om at den som ansettes/får tilbud om oppdraget vil måtte fremlegge politiattest etter den aktuelle hjemmelen. Slik begrenses omfanget av forespørsler til politiet. Når politiattesten er fremlagt skal den ikke lagres. Det registreres at den er fremlagt uten anmerkninger, og leveres deretter tilbake til vedkommende eller makuleres.

Politiattest må være et av flere tiltak

Kravet til politiattest ved ansettelse må ikke bli en sovepute. Politiattest må alltid være et av flere tiltak. Bevisstgjøring, holdningsskaping, opplæring og rutiner for håndterings av

saker må også være på plass. For offentlig sektor er dette en del av statens forpliktelser for å innfri retten til beskyttelse mot vold og overgrep. Frivillig sektor har på samme måte et eget ansvar for å sikre dette i sitt arbeid.

Med vennlig hilsen
Redd Barna

Marianne Borgen
Leder av Norgesprogrammet

Elin Saga Kjørholt
Juridisk rådgiver